

FRISINNADE LANDSFÖRENINGENS VALUPPROP VÅREN 1914.

De kraf som de frisinnade vid valen 1911 förde fram i den allra första stridslinien voro tre: parlamentariskt styrelsesätt, revision af försvarsväsendet samt lokalt veto och utredning rörande rusdrycksförbud. 1911 års val medförde en öfverväldigande vänstermajoritet i Andra kammaren och befäste de frisinnades ställning såsom kammarens största parti. De frisinnades förtroendemän kallades att öfvertaga regeringsansvaret. Parlamentarismens princip blef så tillvida i handling erkänd.

Den frisinnade regering, som sålunda kom till, skred oförtöfvadt till förverkligande af det frisinnade programmet. Redan under de första månaderna af sin tillvaro igångsatte den omfattande arbeten i nykterhetsfrågan och försvarsfrågan.

Den därvid tillsatta nykterhetskommitténs utredningar ha redan satt frukt. Sedan kommunerna blifvit frigjorda från beroende af rusdryckshandlingen har kommittén i början af detta år fullbordat ett genomgripande reformförslag, innefattande dels lokalt veto, dels kraftiga inskränkningar i rusdryckshandeln. På grundval af detta förslag, som af nykterhetsvännernas stora massa öfverallt i landet hälsats såsom synnerligen löftesrik, var det den frisinnade regeringens afsikt att framställa en proposition till årets riksdag.

Hvad åter försvarsfrågan angår kallades jämväl på hösten 1911 framskjutna män ur alla partier att bistå regeringen vid arbetet på densamma. Efter omsorgsfulla förberedelser fattade de sålunda tillsatta beredningarna under loppet af sistlidne höst preliminära beslut i de flesta viktigaste punkter. Den frisinnade regeringens å dessa beslut grundade plan till frågans lösning framlades af dåvarande statsminister Staaff uti ett i Karlskrona hållet tal den 21 december förra året. Arbetet i beredningarna fortgick alltjämt och jämsides därmed lät regeringen utföra en del nödiga förberedelser för den tillämnade propositionen.

I detta läge, då den frisinnade regeringen sålunda gjorde sig färdig att framställa så viktiga förslag i nämnda två hufvudfrågor, inträffade plötsligt den händelse, som med ett slag ryckte det politiska lifvet ur dess normala bana. Redan under höstens lopp hade från vissa håll satts i gång en hetsig agitation, som sökte att med alla medel störa beredningarnas arbete och göra regeringens afsikter i fråga om försvaret misstänkta. För ett ögonblick hejdad genom Karlskronatalet, bröt denna agitation snart åter ut i nya angrepp. Slutligen samlade den sig om "Bondetåget", en demonstration som hvad en stor mängd deltagare angår utan tvifvel var besjälad af uppriktig försvarsvänlighet, utan baktankar, men som i fortsättningen uppenbarligen blifvit ett verktyg för partipolitiska ränker.

Den 6 februari framlade bondetågets talmän inför konungen å Stockholms slotts borggård sina önsknningar. Konungen svarade med ett tal, som svårligen kunde uppfattas annat än såsom innebärande utfästelser i fråga om den försvarsproposition, som komme att framläggas för riksdagen, utfästelser som syntes göra konungens pröfning af statsrådets blifvande förslag i saken på förhand bunden i viktiga punkter.

Statsrådets hemställan om en förklaring som kunde häfva denna eljest oundgängliga tolkning af talet ledde icke till tillfredsställande resultat. Konungen förklarade endast att det enligt grundlagen vore själfklart, att han icke på förhand fattat eller kunnat fatta något af görande beslut i någon fråga utan att först höra sina konstitutionella rådgifvares uttalanden eller förslag vid sittande rådsbord, men däremot ville konungen icke förklara att hans pröfning af statsrådets blifvande förslag ej skulle vara från hans sida bunden af någon förutfattad ståndpunkt. Och statsrådets hemställan att för framtiden få kännedom om konungens eventuellt tillämnade uttalanden i politiska ämnen för att sålunda komma i tillfälle att på förhand inför honom göra sina erinringar afvisades.

På grund af sin uppfattning om innebörden af ett verkligt konstitutionellt styrelsesätt funno sig den frisinnade regeringens medlemmar då endast ha ett att göra, nämligen att lämna sina platser vid konungens rådsbord. Detta steg har under förhandenvarande omständigheter vunnit gillande af hela det frisinnade Sverige.

En ny regering har blifvit bildad - en regering af utpräglad högerfärg I förhållande till Andra kammaren,

sådan den var före upplösningen, hade denna regering således karaktären af en kampregering. Den nya regeringen har emellertid vädjat till valmännen. Det tillkommer alltså valmännen att af göra huruvida de i en ny andra kammare vilja bereda en hållbar grundval åt denna regering och den åskådning den företräder. På denna vädjan böra landets frisinnade medborgare gifva ett svar, så kraftigt och bestämdt att regeringen icke behöfver vara i ovisshet om hvad det svaret betyder.

Genom hvad som inträffat har det kraf som utgjorde den första frisinnade programpunkten vid 1911 års val bragts i allvarlig fara. Ett parlamentariskt styrelsesätt innebär att män som kunna påräkna majoritetens förtroende böra kallas till regeringsansvaret. Men det måste därjämte förutsätta att så länge de bibehållas deras uppfattning får bli bestämmande för regeringspolitiken. Konungen har i sin diktamen till statsrådsprotokollet den 3 mars förklarar att hvarje sträfvan i riktning af en personlig konungamakt varit, är och skall förblifva honom främmande och att han trogen sitt valspråk utöfvat sitt kall efter grundlagens bud och i dess anda. Men ett sådant förbigående i handling af de lagliga rådgifvarna som skett den 6 februari kan icke anses förenligt med dessa rådgifvares konstitutionella ställning.

Åter måste således de frisinnade gå, till val på sitt gamla kraf: ett parlamentariskt styrelsesätt. Och det är visst att alla medborgare med verkligt frisinne skola förstå att denna strid är oundgänglig. Vacklande och grumligt är det förmenta frisinne som vill undanskjuta denna lifsfråga för vårt folk. Fullkomligt ogrundad är och farhågan att ett häfdande och befästade af det parlamentariska styrelsesättet skulle behöfva äfventyra försvarsfrågans snara lösning eller framkalla långvarig författningsstrid. Ju kraftigare landet ger till känna att det vill och fordrar parlamentarisk själfstyrelse, dess lättare och snabbare kommer densamma att vinna fullt erkännande.

Må valmännen därför se till att icke sända andra representanter till Andra kammaren än sådana som helt och fullt förklara sig beredda att medverka till befästandet af folkets själfstyrelse.

Alltsedan den frisinnade regeringens tillkomst har denna jämte förtroendemän af det frisinnade partiet arbetat på att skaffa landet ett väl ordnad försvar. Det är i sanning betecknande för den förvirring som skapats af hänsynslös agitation att det oakadt en sådan tillvitelse kunnat framkomma och utmyntas som att de frisinnade skulle hysa en tanke på att släppa denna stora uppgift.

De frisinnades föresats är tvärtom att oförtöfvadt ge försvarsfrågan dess lösning. Till grund för denna lösning bör efter landsföreningens uppfattning läggas den plan, som framställes i det ofvannämnda Karlskronatalet. I enlighet med 1911 års valprogram ville den frisinnade regeringen, såsom af detta tal framgår, söka ställa försvarsutgifterna i riktigt förhållande till utgifterna för andra nödvändiga statsändamål. De mycket betydande engångsutgifter som måste göras, om man skulle få försvaret väl ordnad, voro ämnade att täckas genom en särskild värnskatt, lagd uteslutande på de större förmögenheterna och de större inkomsterna.

Hufvuddragen af den försvarsreform som enligt Karlskronatalets grundlinier skulle vinnas kunna sammanfattas i följande punkter.

Värnpliktstiden utsträcker till att gälla från och med det kalenderår, under hvilket den värnpliktige fyller 20 år, till och med det hvarunder hen fyller 42 år. Omfattningen af första uppådet bestämmes så att detta uppådet fullständigare än nu är fallet kan uppsätta de trupper som i händelse af krigsfara och för neutralitetsförsvar böra först komma till användning.

Öfningstiden för positionsartilleriet, fästningsartilleriet, fästningsingeniörtrupperna, kustartilleriet samt för det fåtal värnpliktiga som vid trängen användas i förvaltningstjänst fastställs till samma mått, 365 dagar, som för öfriga specialvapen och vid flottan till 360 dagar, medan däremot för de värnpliktiga i egentlig trängtjänst, i sjukbäretjänst samt för det vapenföra förplägnadsmanskapet sker en nedsättning från 240 till 210 dagar.

Användbara reservtrupper tillskapas genom att förse de äldre årsklasserna med dugligt befäl samt nödig utrustning och beväpning, äfvensom ge dem någon öfning så, att landets hela lefvande försvarskraft kan tagas i anspråk.

Ingenjörtrupperna omorganiseras och förstärkas och tillgång beredes till nödiga fästningsbesättningstrupper i krig som fred.

För flottans nybyggnader lägges en i detalj utarbetad flottbyggnadsplan till grund - med ett preliminärt beräknadt årligt nybyggnadsanslag af 5 å 6 millioner - de betydelsefulla kustbefästningarna Vaxholm, Oscar-Fredriksborg och Karlskrona erhålla väsentliga förstärkningar, och i mellersta Norrland anläggas en ny kustbefästning.

Det stamanställda underbefälet reorganiseras och kraftiga åtgärder vid tagas för att trygga bättre rekrytering däraf. Vid infanteriets samtliga truppförband utbildas tillika nödigt antal värnpliktiga till truppförare för att fylla mobiliseringsbehovet. I den mån vakanserna trots åtgärder för en bättre rekrytering göra sådant oundgängligen nödigt, utbildas därjämte bland dem som af samhället åtnjutit förmånen af en högre undervisning ytterligare ett antal underbefäl, afsedda att vid sidan af det stamanställda underbefälet tjänstgöra som instruktörer. Det värnpliktiga underbefälet, såväl truppförare som instruktörer, anskaffas så långt möjligt på frivillighetens väg.

I sitt nyss offentliggjorda program i försvarsfrågan har den nya högerregeringen icke framlagt någon själfständig försvarsplan. Den har utgått från Karlskronatalets anvisningar och försvarsberedningarnas resultat, fast i en mängd punkter utan att angifva att den bygger på detta föregående arbete. Men denna regering har skjutit undan hela frågan om förhållandet mel an försvarsutgifterna och öfriga statsutgifter. De n har icke yttrat sig om de årliga besparingar inom flera vapenslag som försvarsberedningarna påyrkat. Den har icke angifvit på hvilket sätt nya statsinkomster skola skapas för de stegrade årliga försvarskostnaderna. Den har för infanteriets öfningstid upptagit ett-årig värnplikt, med afprutning endast af tio dagar. Den framlägger slutligen för kustflottan - fränsedt lokalstyrkor och äldre fartyg i reserv - ett detaljeradt program utan att ens antyda kostnaderna för detta programs genomförande.

Ett dylikt försvarsprogram kan Frisinnade landsföreningen omöjligen ge sin anslutning. Landsföreningen måste oafvisligen kräfvat att försvarskostnaderna afväges med tillbörlig hänsyn till andra statsbehof och till landets bärkraft samt att därvid första försvarsberedningens undersökningar blifva grundläggande. Landsföreningen häfdar att om nya statsinkomster bli erforderliga äfven för de årliga utgifterna, dessa inkomster böra uttagas på ett rättvist sätt, med särskildt aktgifvande på att de minst bärkraftiga samhällsklasserna icke ytterligare betungas.

Äfven högerregeringen har upptagit förslaget om värnsskatt men utan att närmare angifva huru den tänkt sig denna skatt ordnad. Landsföreningen finner det synnerligen angeläget betona att vid utformandet af skattebestämmelserna den grundsats varder ovillkorligen fasthållen, att värnsskatten uteslutande skall drabba de större förmögenheterna och de större inkomsterna.

Beträffande infanteriets allmänna utbildning måste större planmässighet genomföras, så att öfningstiden bättre utnyttjas än nu mångenstädes är förhållandet. Men därjämte erfordras att infanteriets hufvudmassa erhåller rekrytutbildning äfven för vinterkrig. För tillgodoseende af detta kraf finnas två olika utvägar. Antingen har man att, med bibehållande af en sommarrekrytskola, efter hvilken omedelbart följer första repetitionsöfningen, anordna en särskild vinterrekrytskola på omkring fyrtio dagar året därpå. Eller ock får man förlägga hela rekrytskolan i ett sammanhang, med början i november och fortsättning till följande sommar.

Så väl den ena som den andra af dessa linier ha sina fördelar och sina olägenheter. Med båda linierna blir en ökning af nuvarande öfningstid oundgänglig. Ökningen bör begränsas till hvad som är nödvändigt för att kunna bereda utrymme för en tillfredsställande vinterutöfning utan att försvaga den allmänna utbildningen. Enligt militära fackmäns uttalanden måste emellertid den sammanhängande rekrytskolan, för att jämte vinterutbildningen ge en tillfredsställande allmän utbildning, blifva betydligt längre än den delade rekrytskolan. Den i högerregeringens program upptagna rekrytskolan omfattar 250 dagar, d.v.s. två månader mera än hvad som skulle krävas om till den nuvarande sommarrekrytskolan på 150 dagar lades en vinteröfning på 40 dagar. Med hänsyn härtill anser landsföreningen att en betydande svårighet för försvarsreformens genomförande undanröjes, om man väljer den delade rekrytskolan.

De sociala och militära fördelar af den sammanhängande rekrytskolan som anföras i högerregeringens program äro delvis tvifvel underkastade och kunna i hvarje fall icke uppväga olägenheterna af en så stor ökning af öfningstiden som den föreslagna. Sommarrekrytskolan förlägger den allmänna utbildningen till årets för fältmässig öfning bästa tid, och erfarenheten visar att den, väl använd, ger goda resultat, medan vinterrekrytskolan till sin hufvuddel omfattar den otjänligaste årstiden. Med den delade rekrytskolan följer vinterutbildningen efter en fullständig allmän utbildning, hvilket af många fackmän erkännes som det bästa, af åtskilliga anses som det enda riktiga, medan i den föreslagna sammanhängande rekrytskolan vinteröfningen måste inskjutas redan tidigt under den allmänna utbildningen. Den sociala olägenheten däraf att med den delade rekrytskolan en värnpliktig måste rycka in till vinteröfning några månader efter den allmänna utbildningstidens slut må medgifvas. Men äfven vid den sammanhängande rekrytskolan förefinnes den olägenhet att den värnpliktige två månader efter dess slut inkallas till första repetitionsöfningen. Antalet inkallelser blir i båda fallen detsamma Den tidpunkt på vintern, till hvilken den särskilda vinteröfningen skulle förläggas är den då inom större delar af landet arbetstillgången är minst. I samband med en ökning af öfningstiden vid infanteriet finner landsföreningen nödigt att, särskildt vid inkallelse till tjänstgöring under rekrytskola för vinterutbildning, förhöjd dagaflöning måtte åt de värnpliktiga beredas.

Den förlängning af öfningstiden i första uppbådet som med införande af vinteröfning och delad rekrytskola är erforderlig kan icke nu fixeras på dagen, då densamma beror dels af vinteröfningens planläggning, dels af öfningstidens utnyttjande. Landsföreningen uttalar emellertid att de frisinnade som utses till riksdagsmän böra vara beredda att - till vinnande af en tillfredsställande vinteröfning utan försvagande af den allmänna utbildningen - genomföra en ökning intill 40 dagar.

I fråga om sjöförsvaret anser landsföreningen, i öfverensstämmelse med Karlskronatalet, att i kustflottan böra ingå sjödugliga, men därjämte för våra skärgårdar afpassade, pansrade artillerifartyg, äfvensom jagare och undervattensbåtar af sådana förbättrade typer och till sådant antal, att torpedvapnet kommer till sin fulla rätt, samt att lokalstyrkor för vissa platser böra organiseras och en planmässig utrantering eller förläggning i reserv af föråldrad materiel genomföras. Nybyggnad af krigsfartyg bör igångsättas så snart planen därför blifvit godkänd och därtill afses - förutom de nu reserverade medlen, som genast böra komma till användning - så stora årsanslag som kunna inrymmas inom ramen för försvarskostnaderna i deras helhet, utan att tillbakasätta andra lika angelägna försvarsbehof. Men regeringsprogrammets fordran att antalet fartyg i kustflottan skall fastslås oberoende af storlek och kostnad kan icke godkännas. Flottans nybyggnadsanslag kan icke göras oberoende af öfriga försvarskostnader, och vid flottplanens uppgörande måste tillses att erforderliga medel beräknas äfven för materielens bemanning och underhåll samt för öfningar och krigsberedskap.

Med hänsyn till den ojämförligt öfvervägande betydelse som den norra delen af inlandsbanan äger för försvaret, särskildt af öfre Norrland, måste i sammanhang med försvarsplanen åtgärder vidtagas för denna järnvägs snara fullbordan.

Reservofficers- och officersutbildningen anknytes så nära som möjligt till det värnpliktiga underbefälens utbildning, och såsom en ytterligare åtgärd för en demokratisering af befälsgraderna inom arméén och marinen underlättas möjligheterna för begåfvade och dugliga underofficerare att vid yngre år vinna befördran till officerare och reservofficerare.

I närmaste samband med hela försvarsreformen står krafvet på en djupgående reform af den militära strafflagen och krigsdomstolarna i humaniserande riktning. Reformen är omnämnd i det nya regeringsprogrammet Vissa tecken tyda emellertid därpå att den är i fara att förfuskas. De frisinnade måste vaka öfver att så icke sker och att krigslagstifningen nu verkligen humaniseras, såsom folket fordrat i årtionden. De frisinnades gamla kraf om inrättande af ett militieombudsmansämbete är accepterad i det nya regeringsprogrammet. Det gäller att tillse att detta ämbetes tillkomst, som är beroende af en grundlagsändring, säkerställes och att ämbetet får erforderlig myndighet för att kunna verksamt kontrollera militärväsendet.

Med det försvarsprogram som sålunda angifvits bjuda de frisinnade en reform af försvarsväsendet som på

en mängd punkter medför stora förbättringar och förstärkningar och som därjämte motsvarar våra gamla fordringar att hänsyn skall tas till landets bärkraft och att försvarets olika grenar skola sinsemellan planmässigt afvägas.

Må alltså de frisinnaade landet rundt sända representanter, beredda att gå, till lösning af försvarsfrågan på de linjer som nu blifvit angifna.

De frisinnaade måste fordra att de män som nu sändas till riksdagens Andra kammare skola förklara sig villiga att stödja införandet af lokalt veto och en reform i fråga om rusdryckshandeln i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad nykterhetskommittéen föreslagit.

Den riksdag som efter nyvalen skall sammanträda är icke en urtima riks dag. Den har lagtima karaktär och på den kunna alla slags ärenden behandlas. Det finns skäl att uttryckligen erinra härom, då man från vissa håll framställer saken så, som skulle den riksdagens uppgifter bli inskränkta till hufvudsakligen försvarsfrågan och hvad därmed står i samband. Då den instundande riksdagen är den sista under innevarande treårsperiod, måste de frågor som afse grundlagsändringar ovillkorligen där framföras. I sådant hänseende erinras om spörsmålet om kvinnans politiska rösträtt, frågan om en förändring af statsdepartementens indelning genom en sammanslagning af de båda försvarsdepartementen och upprättande af ett nytt departement för handel, industri och sjöfart, krafvet på öppen omröstning i riksdagen samt åtgärder hvarigenom fiskare och vissa tjänstemän kunna utan personlig inställelse fullgöra sin politiska rösträtt. Landsföreningen finner icke anledning att i fråga om öfriga ämnen göra annat än en hänvisning till föreningens allmänna program af den 21-23 maj 1911 i de delar där icke redan en lösning sedan dess vunnits. Det må slutligen eftertryckligt framhållas att, om högern får majoritet i Andra kammaren, icke blott alla de reformer, för hvilka de frisinnaade under många år arbetat, äfventyras, utan äfven åtgärder af rent framstegsfientlig natur kunna befaras och därmed en period af allmän reaktion inledas.

Vid de val som nu skola äga rum gäller det för de frisinnaade valmännen att utse representanter, som - utom det att de fullt ansluta sig till vårt program och särskildt vilja främja en lösning af försvarsfrågan i enlighet med detsamma - därjämte hysa den varma hängifvenhet för folkets sak samt äro i besittning af den kraft och det mod hvilka äro nödvändiga i sådana kriser som den vårt folk nu har att genomgå.

De finnas som vilja intala valmännen att intresset för det yttre försvaret knappt får medge att en tanke, än mindre verksam handling må ägnas åt upprätthållandet af demokratiska grundsatsar i fråga om statsstyrelsen.

Annorlunda mena vi. Ett myndigt folk kan icke låta sådana förhållanden bli bestående, som äfventyra dess själfstyrelse. Ett myndigt folk vill sätta lås för dörren till sitt hus medelst ett väl ordnad försvar. Men det vill också vara herre i eget hus. Försåtliga äro de röster so m under försvarsifverns mask söka locka till uppgifvande af folklig själfstyrelse. Det gäller att vara på sin vakt mot den press, som under skyddet af gammalt frihetsnamn vill underhjälpa sådana lockelser.

Andra röster höja sig ock, röster hvilka vilja intala eder att en strid för folklig själfstyrelse är en strid mot själfva det monarkiska statsskicket. Om de som så säga mena ärligt så förstå de icke hvad de tala. Visar icke förhållandet i en mångfald länder att folklig själfstyrelse under konstitutionellt parlamentarisk form kan trifvas godt samman med monarkiskt statsskick? Ja, än mera, visar icke dessa länders exempel att konungens upphöjda ställning blir säkrast bevarad just där själfstyrelsen råder och monarken undviker att beträda de politiska fejdernas tummelplats? Under en kungamakt, som är stark på en gång genom sekelgamla traditioners helgd och genom ett klarsynt iakttagande af hvad den politiska utvecklingen ovillkorligen kräfver i fråga om denna makts nutida utöfning vill, vi äro förvissade därom det svenska folket lefva sitt lif och kämpa sin kamp för framsteg och lycka.

UPP DÅ ALLA FRISINNADE VALMÄN TILL LANDSVIKTIGT VAL!

I som vid föregående val fullgjort eder medborgareplikts. gån att med er röstsedel försvara det som en gång vunnits, ty detta och mera till står nu på spel! Och manen tillika dem som förut försummat att utöfva sin rösträtt att denna gång icke låta något hindra en mangrann uppmarsch till valurnorna!

MAN UR HUSE:

Så måste lösen ljuda! Följa de frisinnade den lösen, då skall Sveriges land komma att vid de blifvande valen skåda ett väldigt medborgartåg ett tåg som med svensk frimodighet går att vakta och värna tre dyrbara ting :

VÅR SJÄLFSTÄNDIGHET BLAND FOLKEN GENOM FÖRSVARETS STÄRKANDE INOM RAMEN FÖR VÅR BÄRKRAFT.

VÅR INRE SJÄLFSTYRELSE GENOM ÅTERSTÄLLANDE OCH BEFÄSTANDE AF ETT PARLAMENTARISKT STYRELSESÄTT.

VÅRA SVENSKA HEMS LYCKA OCH HELA VÅRT FOLKS HÄLSA GENOM EN DJUPGÅENDE NYKTERHETSREFORM.

FRISINNADE LANDET RUNDT! UPP TILL VAL!